

מי יודע מי הם הטרוללים?

וממתי הם מתעניינים כל כך בפטנטים?

בראשית העידן החדש של ענף הפטנטים, נולד מושג חדש - "טרול פטנטים". טרול, על-פי ההגדרה, הוא מי שעושה הון מפטנט על ידי הגשת תביעות על הפרה. הוא רוכש פטנט שלא על מנת לייצר או ליישמו, אבל הוא ממתין ואורב בשקט לחברה שתפר את הגנתו ואז מסתער מן המארב ותובע על סכומי עתק בשל הפרה.

האם טרול הפטנטים הוא ערפד הנצמד לעלומיה של בתולה, או שמא אביר המציל נסיכה מחיי דלות ועוני? כלומר, האם הטרול אשר קונה פטנטים, ניתן לראות בו "עלוקת פטנטים", או שמא אביר בשריון נוצץ המציל את הממציא מהליך סבוך של רישום פטנט, ומאפשר לו להמשיך ליצור בביטחון? הדעות חלוקות ונשאיר לכם להחליט.

הלכה למעשה, בעשור האחרון הוקמו גופים בינלאומיים העוסקים במסחור פטנטים. מדובר בקרנות הון לרכישת פטנטים שכל מטרתן להרוויח מאכיפת החוק ממי שמפרים את עקרונות ההגנה על פטנטים שברשותן.

רבים סבורים כי גופים אלה אינם מעוניינים בקדמה המדעית אלא רוכשים פטנטים אך ורק בכדי להפיק מהם רווח כספי, אולם אין זה מחייב כי גופים אלה הם בהכרח "האיש הרע" בסיפור. ייתכן כי אותן חברות הן דווקא האביר המושיע בסיפור, המסייע לממציא הפטנט שאין ביכולתו לגייס הון על מנת ליצור חברה שתפתח, תשווק ותמכור את המצאתו.

לפטנט ערך בפני עצמו עוד בטרם הופק מוצר, ומובן שיש לאפשר לממציא ליהנות מפירותיו, בכל דרך שיבחר. ■

מתוך הספר "על פטנטים, מלאכים וטרולים".
מאת עו"ד נעמי אסיא

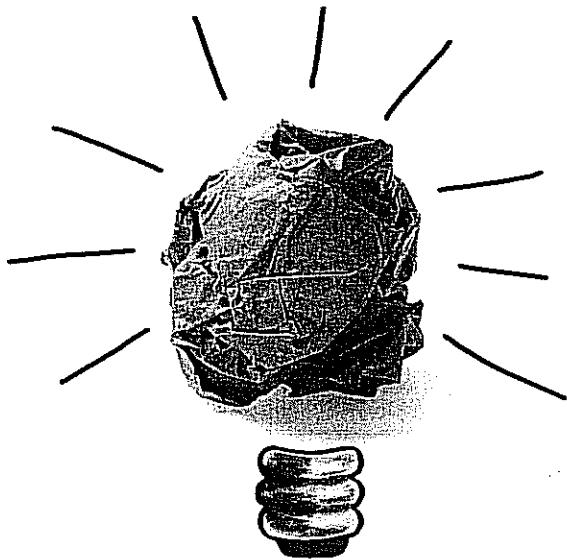

פטנט על שמי

מי לא חשב על "פטנט מדהים" שישנה את פני היקום במשהו? בפועל, כמה מאתנו התקדמו מעבר לשלב המחשבה?

הנה כל מה שצריך לדעת לפני שחושפים בפני העולם את הפטנט האדיר שנוקם במוחכם

מאת: עו"ד נעמי אסיא

יש בה התקדמות המצאתית - היא אמצאה כשירת פטנט". כלומר, בעל הרעיון נדרש להוכיח כי ההמצאה מהווה צעד קדימה מעבר לידע הקיים, וכי יש בה ניצוץ המצאתי אשר ניתן להפיק ממנו תועלת. על כן, תגליות מדעיות ונוסחאות מתמטיות חסרות תועלת טכנולוגית, לא יוכלו להירשם כפטנט. המצאה שלא ניתן להפיק ממנה תועלת שימושית, ושהחידוש בה הוא מן הפן האסטטי, אמנם לא ניתן לרשום כפטנט, אך ניתן לרשום כמדגם.

עד ליום הגשת הפטנט, על המגיש לשמור על סודיות מוחלטת ולא לפרסם את המצאתו בשום צורה שהיא.

בישראל לא ניתן לרשום פטנט על תהליך לטיפול רפואי בגוף האדם, ועל זנים חדשים של צמחים ושל בעלי חיים, זולת אורגניזמים מיקרו-ביולוגיים שלא הופקו מן הטבע; בארצות הברית הסייגים נוגעים לתחומים של חוקי טבע, תופעות טבעיות ורעיונות אבסטרקטיים; ובאירופה, הסייגים חלים על תגליות, תיאוריות מדעיות, שיטות מתמטיות, הצגת אינפורמציה, שיטות לתהליך מנטלי, משחק ועשיית עסקים.

משמעות ההגנה על פטנט

בבסיסו של רישום הפטנט ניצב עיקרון ההגנה על הממציא, והענקת מונופולין (שליטה בלעדית) להמצאתו למשך 20 שנה על מנת שיחשוף את המצאתו ללא חשש שמישהו יגנוב אותה. ההגנה על פטנט נמשכת 20 שנה מיום הגשת הפטנט לרישום. הגנת פטנט תקפה גם בתחום התוכנה בארצות מסויימות, ואכן אנו עדים בימינו למאבקים המשפטיים רוויי היצרים בין חברת "אפל" ו"סמסונג" המתחוללים ברחבי הגלובוס.

ההגנה על הפטנט נקנה לבעל הפטנט גם אפשרות לקבל תמלוגים מן המעוניינים לעשות שימוש בהמצאתו, וגם אפשרות לגיוס כספים ואסטרטגיה שיווקית עוד כשלב ה-"patent pending" (כאשר הפטנט מצוי בהליכי רישום). הזכאות להגנה על פטנט מותנית בתשלום של אגרות חידוש לאורך תקופת הזכאות.

לבעל הפטנט זכות חיובית וזכות שלילית

הזכות החיובית: בעל הפטנט רשאי לנצל את המצאתו או להעניק לאחרים רישיון לנצל את המצאתו.

הזכות השלילית: בעל הפטנט רשאי למנוע מאחרים לנצל את ההמצאה ללא קבלת רשות.

תחום רישום הפטנטים הוא תחום מושך ונוצץ כזהב. אם בעבר היה על מי שחפץ לשנות את מצבו הכלכלי מקצה לקצה, לצאת למסע מפרך לעבר מכרות הפחם, הזהב והיהלומים - להפשיל שרוולים ולהזיע עד כלות עבור הסיכוי הקלוש שיוכל למצוא כך את יהבו - הרי שהיום, בעידן שבו יותר ויותר מגבסי האנושות הם למעשה וירטואליים, מכרות הזהב האמתיים טמונים למעשה במוחו של כל אחד ואחד מאתנו. כך למשל, חברת IBM רושמת כ-5,000 פטנטים בשנה, ומכירות הפטנטים של החברה מהוות כרבע מן ההכנסה השנתית שלה - רווח שהוא כמעט נקי מהוצאות!

כולנו מכירים את זה. מדי פעם בפעם, ברגע הכי לא צפוי, במהלך פעילות שגרתית יומיומית ומבלי שאימצנו כלל את גלגלי מוחנו לשם כך - צצה לה הברקה רעיונית שאנו סמוכים ובטוחים שאיש לא חשב עליה קודם לכן, וכי יש בה כדי לטלטל את עולמה של מרבית האנושות, אם לא את האנושות כולה. על פי רוב, ההכרקה מביאה אותנו לתחושה של חיות, חיוניות והתרגשות, וגורמת לנו לחוש סיפוק עצמי רב. רובנו אף גרחיק הלאה, נפליג בדמיונות ונחזה בעיני רוחנו ברעיון שנרשם כפטנט על שמנו, בפרסום הרב שנוכח לו ובהתעשרות הכמעט מיידית שתיעשה למנת חלקנו בזכות התמלוגים שגופים כה רבים יתחרו על הזכות לשלם לנו כדי לעשות שימוש ברעיוננו המהפכני.

ואז מגיע השלב הפרקטי. בשלב הזה רובנו שואלים את עצמנו מהו הצעד הראשון שיהיה עלינו לעשות לצורך כך. בדיוק בשעה שאיגנו מצליחים למצוא כל תשובה מתקבלת על הדעת, יתגנבו להם ללא בושח כל החששות, החרדות, והפחדים המרובים מן הלא גודע. אנו נתחיל לחוש קטנים ועלובים אל מול המערכת הביורוקרטית העוצמתית ורווית החוקים, עד שנמהר לוותר ולחזור בנו מכל החיוניות המופלאים. בדרך כלל, יהיה זה עניין של שניות אחדות מרגע שנשוב לפעילותינו השגרתית, ועד לרגע שאותו רעיון רב פוטנציאל יתגדף ממוחנו, כנראה לתמיד...

עבור אלו מכם שחשו תחושת דה ז'ה וו קלה בעת קריאת שורות אלה, להלן כמה וכמה נקודות שישפכו מעט אור ויפזרו את הערפל סביב כל התהיות והשאלות החשובות בנוגע לעולם רישום הפטנטים.

מהו פטנט?

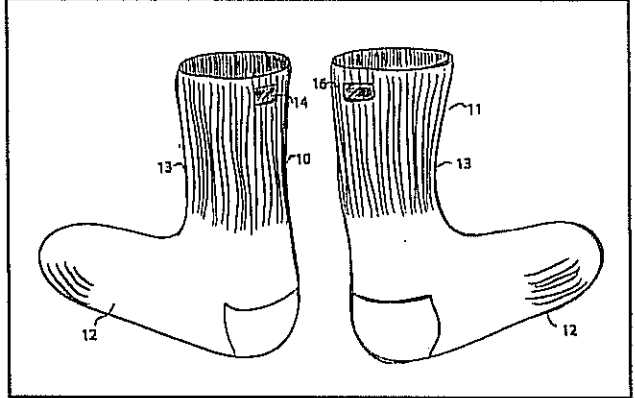
על פי סעיף 3 לחוק הפטנטים, המצאה כשירת פטנט חייבת לענות על הקריטריונים הבאים: "אמצאה, בין שהיא מוצר ובין שהיא תהליך, ככל תחום טכנולוגי, שהיא חדשה, מועילה, ניתנת לשימוש תעשייתי

תוקפו הגיאוגרפי של פטנט

פטנט שהתקבל במדינת ישראל זכאי להגנה אך ורק בישראל. בכדי לזכות להגנה במדינות אחרות בעולם, יש להגיש בקשה נפרדת בכל מדינה ומדינה.

בימינו נפוץ מאוד בברים ובמסיבות למיניהן משקה ה"טקילה סלמר". את המשקה זהוג "להקפיץ" לאחר ערבוב של משקה טקילה עם משקה תוסס: שופכים משקה תוסס לכוס ומכסים את פיה ביד אחת. ביד השנייה מניפים את הכוס, מנחיתים אותה בחוזקה על משטח קשה - ושוחים. מי שמכין את המשקה ומבצע את ההנחתה מסתכן בגרימת נזק גופני לו ולסובביו, שכן הפעולה עלולה להביא להתנפצות הכוס. בעבר הומצאו כמה פטנטים למניעת אי הגעימות הזו: הראשון הנו צרפתי, ושייך לפטנטה. פטנטה המציא מתקן ערבוב ובו מכסה שנועד לשני צדי הכוס. הפטנט השני הנו אמריקאי, ושייך לממציא בשם מקרטני. שני המתקנים הללו מספקים הגנה חלקית בלבד ולמעשה אינם נוחים לשימוש. והנה, לבסוף הגיע פטנט ישראלי שהגה הממציא בארי, הנמאפשר פעולה נוחה ובטיחותית: מתקן סגור בעל קפיץ אשר מבצע בעצמו את פעולת הערבוב. כי ההגנה חייבת להימשך...

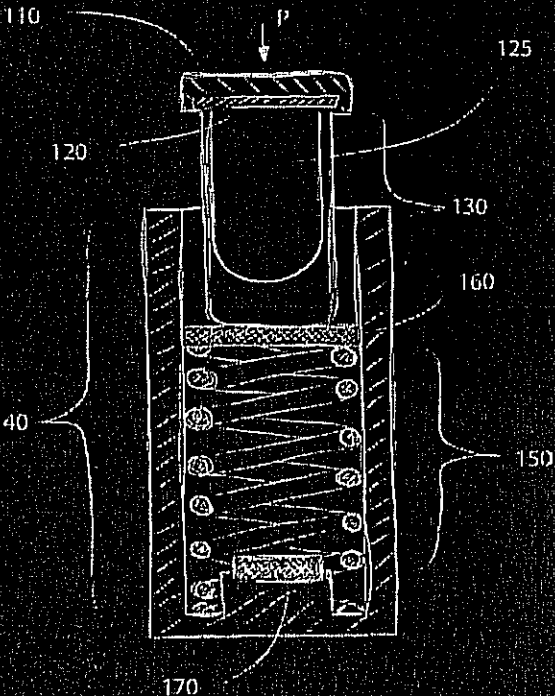
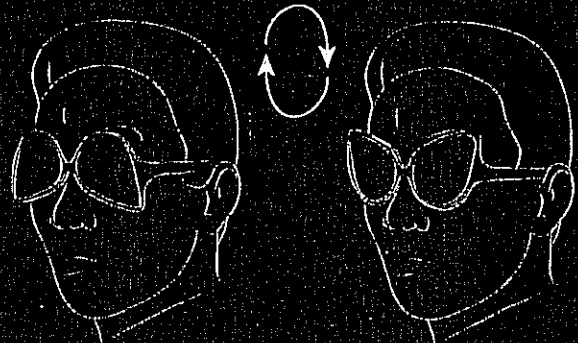
הממציא איתמר בורגשטיין הגה רעיון שהנו רלוונטי עבור כל אדם ואדם החי על פני כדור הארץ, שכן נכון הוא שאם הנך חושב משמע הנך קיים, אולם ודאי אף יותר שאם הנך קיים הרי שיש באמתחתך מגירה עמוסה בזוגות גרביים. בכדי לחסוך עבורנו את הזמן הרב שנדרש לכולנו בכדי לאתר את בן הזוג של כל גרב לאחר כל ביקור במכונת הכביסה - המציא בורגשטיין גרביים בעלי פתחים תואמים באוויר העקב, כך שניתן יהיה לחבר כל זוג טרם כניסתו למכונת הכביסה, ובכך, לשם שינוי - לחסוך זמן יקר של גבירה בין אינספור גרביים תוך שבעל כורחך אתה נגרר לשחק מדי יום במשחק הזיכרון, שהיית בטוח שנזכפת לו לשלום אי שם בימי ילדותך.

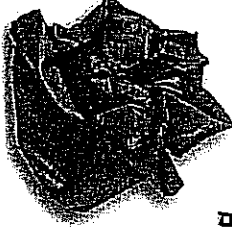
חשיבות העיתוי ברישום פטנט

המועד האידאלי להגן על ההמצאה בפטנט הוא מספיק זמן לפני שהיא הופכת למובנת מאליה, אך לא מוקדם מדי (!). מסתבר כי פעמים רבות הממציא מקדים את זמנו יתר על המידה, שכן הטכנולוגיה איננה בשלה עדיין להתמודד עם מימוש המצאתו. על כן, פעמים רבות יוצא שכאשר מגיעה שעת הכושר הטכנולוגית למימוש ההמצאה, הממציא כבר איבד את ההגנה על המצאתו ונאלץ לחזות בעיניים כלות כיצד אנשים אחרים מתעשרים ממנה. נוסף על כך, תעשיות שלמות מוקמות זמן קצר לפני פקיעת פטנט בעל פוטנציאל רווחי, על מנת שעם התפוגגות הפטנט ניתן יהיה ליצור טכנולוגיות הנשענות על הפטנט ללא מחויבות לתשלום תמלוגים.

פטנט מקורדי נוסף, המציא בני, רונן אסיא. רונן המציא זוג משקפיים שגשר האף שלהם תוכנן כדי לאפשר את הרכבת המשקפיים כלפי מעלה או כלפי מטה לפי בחירה. כך, יכול לשמש זוג אחד של משקפיים כשני זוגות משקפיים בעיצובים שונים לחלוטין.

אורים מתוך הספר "על פטנטים, מאכים וטרזיס", מאת עיד נעמי אסיא

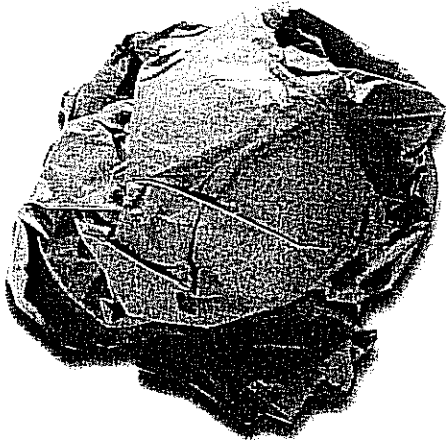

פטנטים למציאתם, וכי ההחלטה בידו העניקה פטנט נשואו במסגרת משרד הפטנטים הלאומיים של כל מדינה ומדינה, בהן הוא המבקש במהלך השלב הלאומי, שהוא השלב השני. שלב זה, והחלטה בתום 20 או 30 חודשים מתאריך הבכירה (התאריך המקומי שבו הגישה הבקשה המקומית). במועד זה, על המבקש להחליט מי הן המדינות בהן הוא מעוניין לקבל הגנת פטנט. כך, לפי ההחלטות המבקש, יוגשו בקשות מקומיות בכל אחת מן המדינות. ההחלטה המופת את להעניק פטנט במדינה מסוימת מתקבלת באופן אוניברסלי על ידי כל אחת מן המדינות שבהן הוא המבקש לרשות את הפטנט.

משרד הפטנטים הישראלי מטפל בהגשות הבקשה הבינלאומיות באמצעות מערכת ה-PCT. בעת הגשת הבקשה יש לבחור מי המדינה הרשומה הבינלאומית אשר יספול לאחד מן ביות שלב ה-PCT (חיפוש, מדינה). ניתן לבחור בין שני ענפים: משרד הפטנטים האירופאי או משרד הפטנטים האמריקאי, והם נבדלים ביניהם בעיקר בעלויות. לאחרונה נבחרה רשות הפטנטים הישראלית כמשרד לחיפוש - ולפיכך בהחלט קיימת כיום אפשרות לבחור ברשות הישראלית לצורך שלבים אלה, ובזאת לצמצם עלויות חיפוש.

רשות הפטנטים הישראלית היא נהי השייך למשרד המשפטים. בראש הרשות עומד ראש הפטנטים. בשלב הראשון ניתן מהגיש מטעם הרשות, המתמחה בתחום שאליה שייכת ההמצאה, האם היא עונה על כל אחת מרשימות החוק ויכולה להיחשב כפטנט. ברשות הפטנטים ניתן לקבל מידע אודות פטנטים אשר נרשמו, וגם מעט מידע אודות פטנטים שמצויים בשלב הבקשה.

כעת, משקיבלתם מושג ראשוני וגיליתם שהשד אינו נרא כל כך, תצו כי לעיתים הרעיונות המהפכניים ביותר הם חוקא אלה שנדמים לע כפשוטים ומובנים מאליהם. אם הבריק במחכם רעיון כלשהו, אל תמהרו לפסול אותו בשם ההגנה שמישהו ודאי כבר חשב עליך קודם, ונסו את מולכם. מי ידע, אולי תצו להציע את מצבור הידע בעולמנו צע אחד קדימה, ולהביא לשינוי שיפועי גם אחרים. ■

ט"ד נעמי אסיא - מומחית בקניין רוחני ומחברת הספר "על פטנטים, מלאכים וטרוילים".
nassia@computer-law.co.il

השלים ברישום פטנט

האישור כולל, יש לציין כי החליף ורישום הפטנט עשוי להיגמר על פני שלוש עד חמש שנים.

השלב הראשון הוא שלב חיפוש פטנטים ותגלה יש לוחא כי הפטנט שברצוננו לרשום לא יישם עיין בשום מדינה שבה אנו מעוניינים להגיש את הבקשה.

בשלב השני, עורכים את בקשה הפטנט בהתאם להוראותיו הצורחות, בעזרת עורך פטנטים. מפרק 13 לחוק קובע כי "הפחות יסודיים בחיפוש או בחיפוש הממוינת את המצאה, וכלבו שלל חיפוש באמור ותא מביעה באופן טוב מזה המצאה בפרט". החיפוש קובע את היקף ההגנה המשפטית שיעניק לפטנט (תחום המנופוליין) ותחומי אחר עניקה והוא יבנה של הבקשה הפטנט.

בשלב השלישי מגיש את הבקשה לרישום הפטנט. בקשה בינלאומית יש להגיש בערך שנה, ויש להגיש בקשה מקומית בפרט בכל מדינה שבה אנו מעוניינים בהגנה על הפטנט.

השלב הסופי, מורכב מהליכים שונים מול רשות הפטנטים לצורך קבלת הפטנט.

הגשת בקשה לפטנט בארצות הברית

בארצות הברית עומדות בפני המבקש שתי אפשרויות. האחת היא להגיש בקשה לרישום פטנט פרוכורתי (Provisional Application), המעניק הגנה זמנית בוד שנה עד להגשת הבקשה הכללית לרישום הפטנט (תוך שנה עד תאריך העיבוד). האפשרות השנייה היא להגיש בקשה מלאה לרישום הפטנט (Utility Patent).

התאריך הגשת הבקשה ההגנת "הפטנט" על ידי הממש, ובכך הוא יכול למעט ורישום פטנט ותה בארצות הברית ובמדינות החברות באיגוד פרויז, ואת בשום השקיע את המון והוא הכנה הידושים על מנת להגיש בקשה פטנט ויכליה.

הבקשה ההגנת היא פשוטה למדי, שכן במטרה אין צורך להגיש את התביעות. ה-"CLAIMS", וכל הודש הוא תיאור ההמצאה ואופן היישום השימוש בה - בצורה המפורטת ביותר. הבקשה לא תיבדק על ידי מומח משרד הפטנטים.

הגשת בקשה לפטנט על-פי אמנת ה-PCT

מערכת ה-PCT (Patent Cooperation Treaty) מהווה צומת מרכזי להגשת בקשות לפטנטים, והגנה מעבר לצורך רישום הפטנטים במדינות שונות השותפות לאמנה. למעשה, רוב מדינות העולם היות בה על פי כללי מערכת ה-PCT ישנה אפשרות להגיש בקשה בינלאומית בשלב הראשון בהגנה על הפטנט או במהלך השנה הראשונה מיום הגשת בקשה מקומית קודמת לרישום פטנט במדינה כלשהי. במקרה האחרון, ניתן לבקש שהתאריך המקומי שבו הגישה הבקשה המקומית (התאריך הבכירה) ייחשב גם לתאריך הגשת הבקשה הבינלאומית, וכן לתאריך הגשת הבקשה בכל מדינה שבה הגיש פטנט מאחד יותר.

הגשת הבקשה מורכבת משני שלבים:

השלב הראשון הוא השלב הבינלאומי - במהלכו מתפרטמת הבקשה באשומות הפרטום הבינלאומי של WIPO, וכך גם נערך חיפוש בינלאומי לגילוי פטנטים שעלולים למע את רישום הפטנט. לשלב זה יתרון בולט למעניינים לקבל איפיקציה בזום לסיכויי של הפטנט להקבל במדינות השונות טרם השקעת משאבים להגשת הבקשה באחת מדינות. יש להדגיש כי בשלב הבינלאומי מערכת ה-PCT אינה מעניקה בפועל